

«Hizkuntza bat baino gehiago ikasteko eginak gaude genetikoki»

Immigranteek eta beren seme-alabek nola ikasten duten herrialde arrotzeko hizkuntza aztertu izan du Jurgen M. Meiselek (Heilbronn, Alemania, 1944). Hanburgoko eta Calgaryko unibertsitateetako irakasleak urteak daramatza etorkinen ikasketa prozesuak aztertzen. Bilbon izan zen irailean, Euskal Herriko Unibertsitatearen Munduko Hizkuntza Ondarearen Unesco Katedrak egindako biltzarrean.

| MIEL A. ELUSTONDO |

Argazkiak: Zaldi Ero

LINGUISTIKA Erromanikoa-
ren sailean ari zen lanean.
Frantsesa, espainola eta por-
tugesa ikertzen zituen, eta
italiar, espainiar eta portugal-
dar jatorriko etorkinen hiz-
kuntza aztertzea bururatu
zitzaion. “Garai hartan asko
hitz egiten zen immigranteen
artean sortua omen zen hiz-
kuntza bati buruz, ‘aleman
pidgina’ zioten. ‘Iker deza-
gun horixe!’, esan nuen”.

Eta?

Ikasi nuen lehenengo-lehe-
nengo gauza, han ez zela
pidginik! Immigranteek ale-
mana ikasten zuten. Ez per-
fektu, ez baitzuten denbora-
rik hizkuntza ikastaroetara
joateko, lan egiten baitzuten
goizetik arrats, baina ikasten
zuten. Espainiar jatorriko
lagunak nituen, langile ziren
Alemanian, eta bazituzten
elkarteak ere, “Alemaniako espai-
niar langileen kultur zirkuluak”.
CCOOen ekimena zen, artean
faxismo garaia Espainian. Oso
jende interesgarria. Esate baterako,
banuen lagun bat, Andaluziakoa,

“Ez dakigu zergatik duen pertsona batek hizkuntza ikasteko erraztasuna, eta beste batek aldiz ez”.

bizitzan eskolan lau urte baino egon
ez zena, eta aldiz, oso poesia ona
idazten zuena.

Kontua da lan hura egin genuela,
hau da, italiar, espainiar eta portu-
galdar jatorriko ikasleen ikasbide

naturala aztertu genuen 70eko eta
80ko hamarkadetan.

“Ikasbide naturala”...

Bai, halaxe esaten zen garai hartan,
“naturala”, ikastarorik egin gabeko

prozesua. Jakin genuen, esaterako, beren ikasketa hartan antzeko aroak igarotzen zituztela, nahiz eta egoe-rak, eta pertsonak berak, oso ezberdinak izan. Horrek zer edo zer esan nahi zuen, hau da, garunak baduela hizkuntzak ikasteko gaitasuna –haurrek ere badutena, bistan denez–, baina heldu ahala, kamustu egiten zaigula delako ahalmen edo gaitasun horren atal bat. Halarik ere, beste atal batek ez dio funtzionatzeari uzten eta eskerrak horri helduaroan ere hizkuntzak ikasteko gai da pertsona, hizkuntzari buruzko gogoeta sakonak egin gabe ere.

Ikasi bai, baina ez modu perfektuan, esan duzunez.

Inoiz ez dira natibo izango. Hor dira zuzentasuna, egokitasuna, erraztasuna... Hor dira entonazioa, erritmoa, kadentzia... Nik, hala ere, adinaren garrantziaz jardun dut batez ere nire ikerketan. Medikuntza eskolako neurologoekin batera ere jardun dut lanean. Garunaren irudigintza landu dugu, gizaki guztiok hizkuntzak ikasteko dugun gaitasuna galtzea zeri zor zaion antzemateko, 2 urte betetzen ditugunetik galdu egiten baitugu ahalmena. Tira, galdu ez, baina ez daukagu nahi bezala erabiltzerik. Garunaren heldutasunari zor zaio gaitasuna kamuste hori, baina ez dio maila berean eragiten hizkuntzaren atal guztiei. Hiztegia, esate baterako, noiznahi eta beti ikas dezakegu, baita laurogei urte ditugunean ere. Aldiz, hizkuntzaren funtsa, gramatika, zailago da. Eta hain zuzen, gramatika da gizakiaren hizkuntza gainerako izaki guztien komunikazio sistematik bereizten duen elementua.

Mundura datorren orduko ikasten du haurrak hizkuntza. Berez, aurretik.

Aurretik?

Bai. Baditugu grabazio intrauterino zenbait. Tartean horma bat dagoen-

Alemania eleaniztuna

“Alemanek pentsatzen zuten herrialde elebakarra zirela. 1958tik hona, immigrazio oldea hasi zenean, alemanek apopilotzat zituen kanpotik etorritakok, hau da, uste zuten beraien herrialdera itzuliko zirela. Urte asko igaro ziren alemanak kon-turatu arte immigrante haiek ez zirela apopilotari, bertan geratzeko asmoa zutela baizik. Gaur egun, alemanak dira, alemana ez beste hizkuntza bat hitz egiten dutenak. Alemaniak arazo hori du, ez baita jabetzen herrialde eleaniztuna dela”.

nean bezala entzuten da. Astebete-ko haurra gai da gurasoen hizkuntza bereizteko, eta elebidunak direnean biak bereizteko gai da. Jakina, ez du hizkuntzarik ezagutzen, baina bereizten ditu, umetokiaren barruan dagoenetik entzun dituela-

“Gramatikaren zatirik handiena, lehenengo urtetik 3-4 urte bitartean ikasten dugu”

ko. Garapena, beraz, mundura etorri baino lehen hasten da. Hizkuntza gaitasuna aldatu egiten da jaiotzen garenetik 15en bat urte betetzen ditugun arte. Hala ere, lehenengo bostak dira inportanteenak: “aukeren leihoa” irekitzen hasten da. Hasieran, haurrak ez du esaldi oso-rik egiten, leihoa ez dago guztiz zabalik. Chomskyk dio ez dugula hizkuntzarik ikasten, “gertatu egiten zaigula” baino. Ezin dugu galara-zi.

Hizkuntzen ikas-irakaskuntza, bate-tik, eta hizkuntz jabekuntza, berriz, bestetik.

Polemiko xamarra da, baina hor dago. Tira, neure ikerketara itzuliz, agerikoa zen helduek alemanez ikas-ten zutela, nola edo hala, eta hurren-go galdera haurrei begira sortu zitzaigun. Izan ere, immigrante haien haurrek akatsik gabe ikasten zuten alemanez. Eta gure galdera, garai hartan: “Nola liteke haurrek bi hiz-kuntzak ikastea eta biak ere ondo ikastea?”. Jakina, gaur egun galderak ez du horrelako muntarik, baina ni galdera horiek erantzun nahirik hau eta hura irakurtzen hasi nintzenean –1980an, gutxi gorabehera–, kontu-ratu nintzen inork ez zekiela gauza askorik. Ikerketak bakan ziren, oso. Hanburgon hasi ginen lanean, haur elebidunak aztergai harturik. Lehe-nik, frantsesa eta alemana hitz egiten zutenak hartu genituen. Gero, por-tugesa eta alemana. Hirugarrenik, Gasteizen, euskara eta gaztelania hitz egiten zituzten haurrak. Hama-bost urtez egin genuen ikerketa, eta ondorioak ez zuen zirrikiturik: hau-rrek ez dute hizkuntzarik nahasten, oso txikitatik bereizten dituzte bi hizkuntzak, biak ere natibo balira bezala garatzen dituzte. Gaur egun ez dago zalantzarik, gizakiaren hiz-kuntz gaitasunak elebitasuna, eta are eleaniztasuna, laguntzen ditu. Hiz-kuntza bakarra ikasten dugun kasue-tan –nire moduan, txikitari alemana besterik ez bainuen ikasi–, aukera galdua da, genetikoki, biologikoki, hizkuntza bat baino gehiago ikaste-ko eginak gaude.

Haurretan egiten ez duguna, heldu-tan egin behar.

Bai, beti dugu hizkuntzak ikasteko aukera. 80 urte arte ere bai. Baina ez dugu arrakasta bera izango, ez per-fekzio-maila berean. Horixe du haurrak abantaila: haur guztiek ezin hobeto ikasten dituzte hizkuntzak,

Babeslea: EMUN

emun
EUSKARA ETA BERRIKUNTZA SOZIALA

HIZKUNTZA
ZERBITZUAK

KULTURA
ZERBITZUAK

ANIZTASUN ETA IMMIGRAZIO
ZERBITZUAK

PORTE HARTZE
ZERBITZUAK

ARRASATE | ANDOAIN | BERRIOZAR | DERIO
www.emun.com

Derrigorrezko eskola, sei urtetik gora

“Haur garaia da bigarren hizkuntza ikasteko sasoirik egokiena. Alemanian, ordea, 6 urte arte ez da derrigorrezko eskola garaia hasten. Gobernuari zuzendu gatzazkio, baina ez du gai hauek eztabaidatzeko gogo handirik. Jakina, gero eta haur-eskola gehiago dago, baina han ez da hizkuntzarik ikasten. 10 urte dituztela, derrigorrezko hezkuntzan ondo barneratuta, hasten dira ingelesa irakasten. Ingelesaren irakaskuntza goiztiarra bultzatzen ari zarete hemen, eta Alemanian ere hobe genuke”.

“Txikitan hizkuntza bakarra ikastea, aukera galtzea da”.

izan bat, izan bi. Helduek, gorabehera gehiago eta zailtasun handiagoak dituzte. Hizkuntzen ikaskuntzaz ari garenean, 10 urtetik gorakoa da heldua, teknikoki. Suedian egin duten ikerketa baten arabera, helduen %3k kasik natiboek bezala ikasten dute bigarren hizkuntza; hizketan ari direla, nekez bereizten dira benetako natibo direnetatik. Alabaina, hizkuntz testak egin haiei, eta %3 hori ere ez dela natibo ageriko da. Helduen %3 horren barruan ez daudenek, zailtasun handiagoa dute bigarren hizkuntza ondo-ondo ikasteko.

Pertsonaren gorabeheran dagoela esan nahi duzu?

Helduen kasuan, bai. Haurretan, besterik da: haur guztiek dituzte bigarren hizkuntza ikasteko aukera eta gaitasun berak. Haurra jaiotzen denetik 8-10 urte betetzen dituen arte, gaitasun bertsua dute haur guztiek. Denek dute hizkuntzaren dohain edo gaitasun hori. 8-10 urtetik gora, pertsona batzuk trebeago dira, beste batzuk baino.

Zergatik?

Ona galdera! Bada, ez dakigu. Espezialistok ez dakigu zergatik. Ikerketak, testak, azterketak... badira, eta esan ere esaten dute: “Halakok hizkuntzak ikasteko erraztasuna du.

Halakok, ez”. Test onak dira, baliagarriak, baina hala ere, ez dakigu zergatik duen pertsona batek hizkuntza ikasteko erraztasuna eta beste batek aldiz ez. Bada zer edo zer garunean, zer den ez badakigu ere. Jakina, bazter uzten ari naiz faktore psiko-sozialak: batek ikasi nahi ez badu, nekez ikasiko du.

Nahi ez baldin badu...

80ko hamarkada hartan bertan, zenbait ikerketa egin genituen, eta etsigarria izan zen, emaitza oso izan zelako jakinekoa. Egoera bigarren hizkuntzaren kontrakoa baldin bada, hau da, immigrante espainol hark alemanez ikasi nahi ez bazuen, beti espainolekin baldin bazebilen, alemanekin batere ibiltzen ez baldin bazen, Espainiako egunkariak besterik irakurtzen ez baldin bazuen eta abar, ezinezkoa zuen alemanez ikastea. Aldiz, aldeko egoera baldin bazen, langile hura beste langile batzuekin, alemanekin erlazionatzen baldin bazen, alemanezko telebista ikusten baldin bazuen... bada, batzuek ikasten zuten, eta beste batzuek ez.

Horixe korapiloa: egoera kontrakoa bada, ez du ikasiko. Egoera aldekoa bada, batzuetan bai, besteetan ez.

Batzuek ikasten dute, beste batzuek ez. Ez dago bermerik. Oraintxe,

Alemanian, haurrek bigarren hizkuntza garaiz ikas dezaten ari naiz buru-belarri lanean. Egin dugu txosten bat, eman diogu gobernua-ri—ez dakit irakurriko duen, baina—, eta horixe esaten dugu: “Ahal den goizen ikasi behar da bigarren hizkuntza”. Jakina, Alemaniako egoera ez da Euskal Herrikoa. Gaur egun, han ditugun immigrante gehienak turkiar jatorrikoak dira. Asko dira, hiru milioi inguru, eta hainbeste izateak horixe dakar, Turkian baleude bezala bizi daitezke kasik, alemanik batere hitz egin gabe. Haur asko daude, milaka eta milaka, turkiarrak asko, baina baita espainiar jatorrikoak ere, eta Alemanian jaioak izanagatik ere, eskolara hasi arte turkieraz edo espainolez besterik hitz egiten ez dutenak. Eta Alemanian derrigorrezko eskola ez da sei urte baino lehen hasten. Beranduegi da. Eta orain dakigunez, jaiotzen garenetik bi urte bitarte gauza asko mugitzen eta gertatzen dira gure garunean. Hizkuntzari dagokionez, berriz, gramatikaren zatirik handiena, lehenengo urtetik 3-4 urte bitartean ikasten dugu. Oker jarduteko beldurrik gabe, esan dezakegu 3 urte bete baino lehen hizkuntza baten gramatikaren zatirik handiena ikasten dugula. ■

